

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Dato: 20.09.2018

Vår ref: 18/03679-3 ha769

Deres ref:

Justering av hovedgudstjenesten - oversendelse til Bispemøtet

Kirkerådet behandlet denne saken i sitt møte 12.- 14. september etter en bred høringsprosess (KR sak 47/18), og fattet vedtak om å oversende saken til Bispemøtet for uttalelse, med tanke på at saken fremmes for Kirkemøtet 2019.

Her følger en foreløpig utgave av Kirkerådets protokoll:

KR 47/18 Justering av hovedgudstjenesten 2019

Sammendrag

Gudstjenestereformen ble innført i alle menighetene i Den norske kirke 1. søndag i advent 2011 ved at den nye tekstboken ble tatt i bruk. Ordning for hovedgudstjeneste og Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste ble tatt i bruk i de aller fleste menighetene innen utgangen av 2012, etter hvert som menighetene utarbeidet og vedtok sin lokale grunnordning og biskopen godkjente at denne var i overensstemmelse med den nye gudstjenesteboken.

Det var Kirkemøtet 2011 som vedtok ordningen, men allerede på Kirkemøtet 2010 ble det vedtatt at «Det legges til rette for erfaringsdeling slik at det kan gjøres justeringer og korrigeringer av den nye ordning i løpet av 3-6 år» (KM 4/10). Slike justeringer og korrigeringer i liturgien skjedde også ved den forrige gudstjenestereformen, som kom i 1977. Denne ordningen ble justert og fullført med nye liturgier og ble til slutt samlet i den omfattende gudstjenesteboken fra 1992.

Et forslag til en justert ordning for hovedgudstjeneste og alminnelige bestemmelser ble sendt på høring januar 2018. Høringsmaterialet ble behandlet i Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) og nemnda fattet vedtak i saken (NFG sak 12/18).

Når Kirkerådet behandler saken i september, er det med tanke på at Bispemøtet gir sin uttalelse i oktober, Kirkerådet får saken tilbake i desember og fremmer saken for Kirkemøtet 2019.

Når det gjelder *Alminnelige bestemmelser* fastslo NFG at når et ledd i liturgien endres – for eksempel fra å være noe menigheten selv kan velge til å være et obligatorisk ledd - må Alminnelige bestemmelser justeres i tråd med dette. Spørsmålet om endringer i godkjenningsprosedyrer og ansvarsfordeling ble tematisert i høringen. Det foreslås derfor at å ta inn i punkt 70 i en formulering i tråd med bestemmelsen fra Gudstjenesteboken 1992:

«Biskopen kan i særlige tilfelle samtykke i et opplegg av hovedgudstjenesten som avviker fra gjeldende ordning».

Dessuten foreslås det at menighetene ikke lenger behøver å *søke* biskopen om godkjenning av sin lokale grunnordning (Alm best punkt 55), men skal *oversende* den til biskopen. En slik forenklet prosedyre forutsetter at den lokale grunnordning er innenfor gjeldende ordning. Biskopens tilsynsmyndighet gir også tilstrekkelig grunnlag for et kontinuerlig tilsyn med gudstjenestelivet (jf. Tjenesteordning for biskoper §§ 1, 2, 3, 4 og 7.)

I forslaget til Justert ordning for hovedgudstjeneste har det vært ønske om å skape en bedre balanse mellom valgfrihet/variasjon og fasthet/gjenkjennelighet, først og fremst ved å samle seg om færre alternativer i de ordene som *menigheten* fremsier eller synger. Særlig er det lagt vekt på å skape gjenkjennelighet i starten av gudstjenesten, i Samlingsdelen, blant annet ved at Kyrie, Gloria og Dagens bønn blir obligatoriske ledd. Det skal også bes (minst) én bønn mellom liturgens åpningshilsen og Kyrie. Det betyr at samlingsbønn blir obligatorisk dersom syndsbekjennelsen *ikke* bes i samlingsdelen. For å styrke gjenkjenneligheten er antall varianter av syndsbekjennelsen også redusert noe. Syndsbekjennelsene er også justert innholdsmessig og det økologiske perspektivet er styrket. Når løftesord brukes, foreslås det å fremsi dette *før* syndsbekjennelsen, og ikke etter.

Det er også foreslått å få en mer felles praksis for når menigheten skal stå og sitte. På ulike måter vil en legge til rette for at den enkelte gudstjenestedeltaker gjenkjenner og «kan liturgien» i større grad enn nå. Dette kan gi en rekke fordeler både innenfor trosopplæring og diakoni, skape større enhet mellom våre menigheter og kommunisere bedre i vår folkekirke og overfor allmennheten.

Samtidig har menighetene ulike særtrekk og preferanser. Derfor må det fortsatt være rom for variasjon i gudstjenestelivet i Den norske kirke. Dette gjelder ikke minst i de bønnene som liturgen og medliturgen ber, men også i muligheten til å velge visse supplerende ledd og prege det helhetlige gudstjenesteuttrykket. I forslaget som ble sendt på høring ble det foreslått å utelukke at bønnevandring kunne skje samtidig med nattverd måltidet. Dette hadde svært mange høringsinstanser sterke innvendinger mot og NFG foreslo derfor følgende bestemmelse: «Bønnevandring skjer som hovedregel under forbønnen i gudstjenesten, men kan eventuelt skje samtidig med nattverdutdelingen, når en felles forbønn er bedt i forbønnsdelen» (NFG 12/18).

Når Ordning for hovedgudstjeneste skal justeres, bør dette også medføre en kvalitetsforbedring og oppdatering av liturgien språklig og innholdsmessig. Dette har blant annet skjedd i forbønnene og i nattverdbønnene, hvor påkallelsen av Ånden (gr. *epiklesen*) over *elementene* og over oss er tydeliggjort og plassert henholdsvis før og etter innstiftelsesordene. At alle nattverdbønnene innledes med den samme vekselsangen mellom liturg og menighet (prefasjonsdialogen), vil gjøre det tydelig for menigheten når nattverdliturgien starter og alle reiser seg. En ny og kort nattverdbønn og den såkalte Johannesordningen fra Gudstjenesteboken av 1992 er inkludert i ordningen.

Enkelte anvisninger om hvordan liturgien skal utføres er tatt inn i det nye forslaget i form av såkalte rubrikker (rød skrift). Tanken bak dette er at gudstjenestens mening ikke bare uttrykkes i ord, men også i handling og kroppsspråk.

Endringsforslag:

Hummelvoll: Punkt 26 utsendelse: Stryk ordene etter Gå i fred. Tjen Herren med glede.
Vedtatt med 8 stemmer

Boge: Punkt 8 Dagens bønn gjøres til *kan* ledd. *Vedtatt med 9 stemmer*
Punkt 12 Evangelium: Hallelujaledet gjøres til *kan* ledd. *Falt mot 6 stemmer*

Byfuglien: Punkt 22 Nattverd, under utdeling: Ha bare et utdelingsord (ikke varianter).
Vedtatt med 12 stemmer

Bonden: Punkt 9 og 11 Første/andre lesning: Stryke ordene *Gud være lovet*. Vedtatt med 9 stemmer

Punkt 20 Nattverd: Flytt teksten fra rubrikk til veiledning: *Et nattverdklede legges under disken og begeret. Det skal også finnes en tørkeklut til å fange opp vindråper. Brød og vin hentes fra sidebord eller kan stå på nattverdbordet fra gudstjenestens begynnelse*. Vedtatt med 12 stemmer

Punkt 13 Preken, rubrikker: Ta ut *I prekendelen kan det i samrådprekenen (3. ledd)*. Vedtatt med 11 stemmer

Evang: Punkt 13 Preken, rubrikker: Ta ut setningen *Prekenen holdes normalt fra prekestolen*. Vedtatt med 8 stemmer

Punkt 2 Inngangssalme, rubrikk 4. ledd: Endre menigheten står under inngangssalme til menigheten *kan stå.. Falt mot 5 stemmer*

Berg: Punkt 22 Nattverdmåltidet: Flytte utvidet fredshilsen (*La oss hilse hverandre som et tegn på fred*) til veiledningen. *Falt mot 4 stemmer*

Punkt 22 Nattverdmåltidet: Ta ut rubrikken etter tildeling av nattverd: *Den enkelte kan svare: Amen*. Vedtatt Enstemmig

Hegstad: Punkt 13 Preken: Stryke eller variant *Lovet være Gud, vår skaper, frigjører og livgiver*. Vedtatt med 7 stemmer

KR 47/18 Vedtak:

1. Forslaget til justert Ordning for hovedgudstjeneste og Alminnelige bestemmelser vedtas med de endringer som kom frem i møtet.

2. Saken oversendes Bispemøtet for uttalelse, med tanke på at saken fremmes for Kirkemøtet 2019.

I denne oversendelsen til Bispemøtet inngår liturgiforslaget på bokmål hvor Kirkerådets endringer er markert. Også en nynorsk utgave av liturgien oversendes, slik den forelå for Kirkerådets behandling. I tillegg oversendes saksdokumentet og hørings sammendraget som Kirkerådet hadde til sin behandling.

Med vennlig hilsen

Paul Erik Wirgenes
Avdelingsdirektør

Hans Arne Akerø
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi til:

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd, Gerd Karin Røsæg	Postboks 799 Sentrum	0106 OSLO
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd, Ingrid Vad Nilsen	Postboks 799 Sentrum	0106 OSLO
KR - Avdeling for menighetsutvikling, Paul Erik Wirgenes	Postboks 799 Sentrum	0106 OSLO

Mottakere:

Bispemøtet Den norske kirke